

Έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας για την μαροκινή οικονομία

Στην τελευταία έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας για την μαροκινή οικονομία (Morocco Economic Monitor), που κυκλοφόρησε τον Νοέμβριο τ.έ., με τίτλο «Από την ανθεκτικότητα στην κοινή ευημερία», ενώ χαιρετίζεται η ισχυρή ανθεκτικότητα της μαροκινής οικονομίας, έναντι εσωτερικών και εξωτερικών αιφνίδιων κραδασμών (πανδημία, ξηρασία, εισαγόμενες πληθωριστικές πιέσεις, πρόσφατος σεισμός), σημειώνεται ότι ο υπολογιζόμενος στο 3,6% δυνητικός ρυθμός ανάπτυξης της χώρας, ευρισκόμενος κάτω από τον μέσο όρο των αναδυόμενων οικονομιών, είναι ανεπαρκής για την επίτευξη των φιλόδοξων οικονομικών και κοινωνικών στόχων (υγεία, κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση) που έχουν τεθεί από το «Νέο Αναπτυξιακό Μοντέλο», το οποίο υιοθετήθηκε τον Απρίλιο του 2021. Προς αυτή την κατεύθυνση, επισημαίνεται η αναγκαιότητα ανάληψης πρωτοβουλιών στον τομέις του ανταγωνισμού, της αξιολόγησης των δημόσιων πολιτικών και της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, μετά από σημαντική επιβράδυνση της ανάπτυξης το 2022 (1,3%), κυρίως λόγω της ξηρασίας και της αύξησης των τιμών των πρώτων υλών, η μαροκινή οικονομία αναμένεται να παρουσιάσει ανάπτυξη 2,8% για το 2023, χάρη στη μερική ανάκαμψη της γεωργικής παραγωγής, των υπηρεσιών και των καθαρών εξαγωγών. Η συγκεκριμένη τάση αναμένεται να ενισχυθεί, περαιτέρω, μεσοπρόθεσμα, καθώς η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ υπολογίζεται να φθάσει στο 3,1% το 2024, στο 3,3% το 2025 και στο 3,5% το 2026, χάρη στην σταδιακή ανάκαμψη της εγχώριας ζήτησης. Η σταδιακή πτωτική τάση του δημοσιονομικού ελλείμματος αναμένεται να συνεχιστεί, φτάνοντας στο 3,6% του ΑΕΠ το 2025, υπό την προϋπόθεση επιτυχούς εφαρμογής των φορολογικών μεταρρυθμίσεων (εταιρικός φόρος, ΦΠΑ) και συνεπούς προώθησης της μεταρρύθμισης του συστήματος επιδότησης των τιμών βασικών προϊόντων. Συναφώς, ο περαιτέρω περιορισμός του δημοσιονομικού ελλείμματος αναμένεται να διευκολύνει την σταθεροποίηση του δημόσιου χρέους της χώρας.

Όσον αφορά το 2023, κατά το πρώτο εξάμηνο του τ.έ., με την ανάπτυξη να φτάνει το 2,9%, κυρίως χάρη στις υπηρεσίες και στις καθарές εξαγωγές, ο πληθωρισμός μειώθηκε στο μισό μεταξύ Φεβρουαρίου και Αυγούστου 2023, από 10,1% σε 4,9%. Παρά ταύτα, οι τιμές των τροφίμων παραμένουν υψηλές και συνεχίζουν να επηρεάζουν δυσανάλογα τα φτωχότερα νοικοκυριά. Στην έκθεσή της, η Παγκόσμια Τράπεζα παρατηρεί ότι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ του Μαρόκου δεν έχει επιστρέψει ακόμη στα προ πανδημίας επίπεδα, ενώ η κατά κεφαλήν καταναλωτική δαπάνη βρίσκεται περίπου στα επίπεδα του 2019. Οι διαδοχικές ξηρασίες των τελευταίων πέντε ετών έχουν επηρεάσει σημαντικά τις γεωργικές δραστηριότητες και κατ' επέκταση την απασχόληση στις αγροτικές περιοχές.

Ο καταστροφικός σεισμός της 8^{ης} Σεπτεμβρίου τ.έ., στην περιοχή Al Haouz, αποτελεί τον τελευταίο, από μία σειρά κραδασμών, που έπληξαν την χώρα μετά την πανδημία του COVID-19, με το Σεριφικό Βασίλειο να επιδεικνύει, επανειλημμένα, αυξημένη ικανότητα αποτελεσματικής αντιμετώπισης αιφνίδιων κρίσεων. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, ο σεισμός, εκτός από τις εξαιρετικά σημαντικές ανθρώπινες απώλειες και υλικές καταστροφές, κυρίως σε απομονωμένες ορεινές κοινότητες, δεν είναι πιθανό να έχει σοβαρές μακροοικονομικές επιπτώσεις, δεδομένου ότι οι κατά κύριο λόγο πληγείσες περιοχές (Al Haouz, Chichoua, Taroudant) συμμετέχουν κατά ένα μικρό ποσοστό στο ΑΕΠ της χώρας. Σε αυτό το πλαίσιο, το

αναπτυξιακό σχέδιο της μαροκινής Κυβέρνησης για τις πληγείσες περιοχές του Υψηλού Άτλαντα, δύναται να ενισχύσει, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, την χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη των συγκεκριμένων περιοχών, οι οποίες μέχρι στιγμής δεν συμμετείχαν στον οικονομικό μετασχηματισμό που συντελέστηκε στη χώρα, τις τελευταίες 2 δεκαετίες. Ωστόσο, στην έκθεση επισημαίνεται ότι, ανάλογα με τον τρόπο χρηματοδότησής του, η υλοποίηση του εν λόγω σχεδίου θα μπορούσε να ασκήσει πρόσθετη δημοσιονομική πίεση.

Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, η ανθεκτικότητα της μαροκινής οικονομίας καταδεικνύεται, περαιτέρω, από α) την ισχυρή εξωτερική ζήτηση για μαροκινά αγαθά και υπηρεσίες, παρά την επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομίας, β) την σημαντική ροή ΑΞΕ, οι οποίες προσανατολίζονται, όλο και περισσότερο, στον μεταποιητικό τομέα, γ) την ανάδυση νέων σύγχρονων βιομηχανικών τομέων που συνδέονται στενά με παγκόσμιες αλυσίδες αξίας, καθώς και δ) την σταθερή πρόσβαση της χώρας στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές, παρά την τρέχουσα επιδείνωση των παγκόσμιων χρηματοπιστωτικών συνθηκών.

Η εν λόγω έκθεση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, προκειμένου οι φιλόδοξες μεταρρυθμίσεις, που έχουν υιοθετηθεί για τη βελτίωση του ανθρώπινου κεφαλαίου και την ενθάρρυνση των ιδιωτικών επενδύσεων, να έχουν τον επιθυμητό αντίκτυπο στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του Μαρόκου, θα πρέπει να συνδυαστούν με πρωτοβουλίες άρσης ρυθμιστικών και θεσμικών φραγμών, που περιορίζουν τον ανταγωνισμό και επιβραδύνουν την ανακατανομή των συντελεστών παραγωγής σε πιο παραγωγικούς τομείς και επιχειρήσεις, καθώς και με αποτελεσματικούς μηχανισμούς αξιολόγησης των υπό υλοποίηση δημόσιων πολιτικών και μεταρρυθμίσεων. Τέλος, η Παγκόσμια Τράπεζα σημειώνει, ότι απαραίτητη για την επίτευξη των κοινωνικών και οικονομικών στόχων της χώρας, κρίνεται η συνεπής προώθηση της οικονομικής ενδυνάμωσης των γυναικών και η αύξηση της συμμετοχής τους στην αγορά εργασίας.

Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Ραμπάτ